

Loont passie?

**Een onderzoek naar de sociaal-economische positie
van professionele kunstenaars in Vlaanderen**

Hoorzitting Vlaams Parlement, Commissie Cultuur, 31 januari 2017

Inleiding

- Aanleiding: studie acteurs in Vlaanderen, 2014
- Sociaal-economische positie *alle* kunstenaars in Vlaanderen
- Ruimere relevantie: kunstenaars als prototype van 'nieuw loopbaantijdperk' met flexibele, nomadische loopbanen
- CuDOS UGent (Jessy Siongers, Astrid Van Steen, John Lievens)

- Ruim consortium opdrachtgevers

- Met medewerking van

Opbouw presentatie

- Opzet onderzoek en respons
- Voornaamste inzichten - algemeen
- Opmerkelijke inzichten - per discipline
- Enkele reflecties m.b.t. de uitdagingen

Opzet onderzoek

Inhoud

Thema's

- Activiteiten (artistiek en niet-artistiek)
 - Tijdsbesteding
 - Inkomsten
 - Beroepskosten
 - Arbeidstevredenheid
 - Nood aan ondersteuning
- **Beeldend kunstenaars**
 - **Regisseurs & scenaristen**
 - **Muzikanten & componisten**
 - **Schrijvers (fictie) & illustratoren**
 - **Podiumkunstenaars**
 - **(Acteurs 2014)**

Opzet onderzoek

Methodologie

- Online enquête
- Individuele uitnodiging & open oproep (90/10 in respons)
- Afbakening 'professioneel' kunstenaar?
 - overleg experts
 - gecontroleerde databanken
 - screeningsvragen

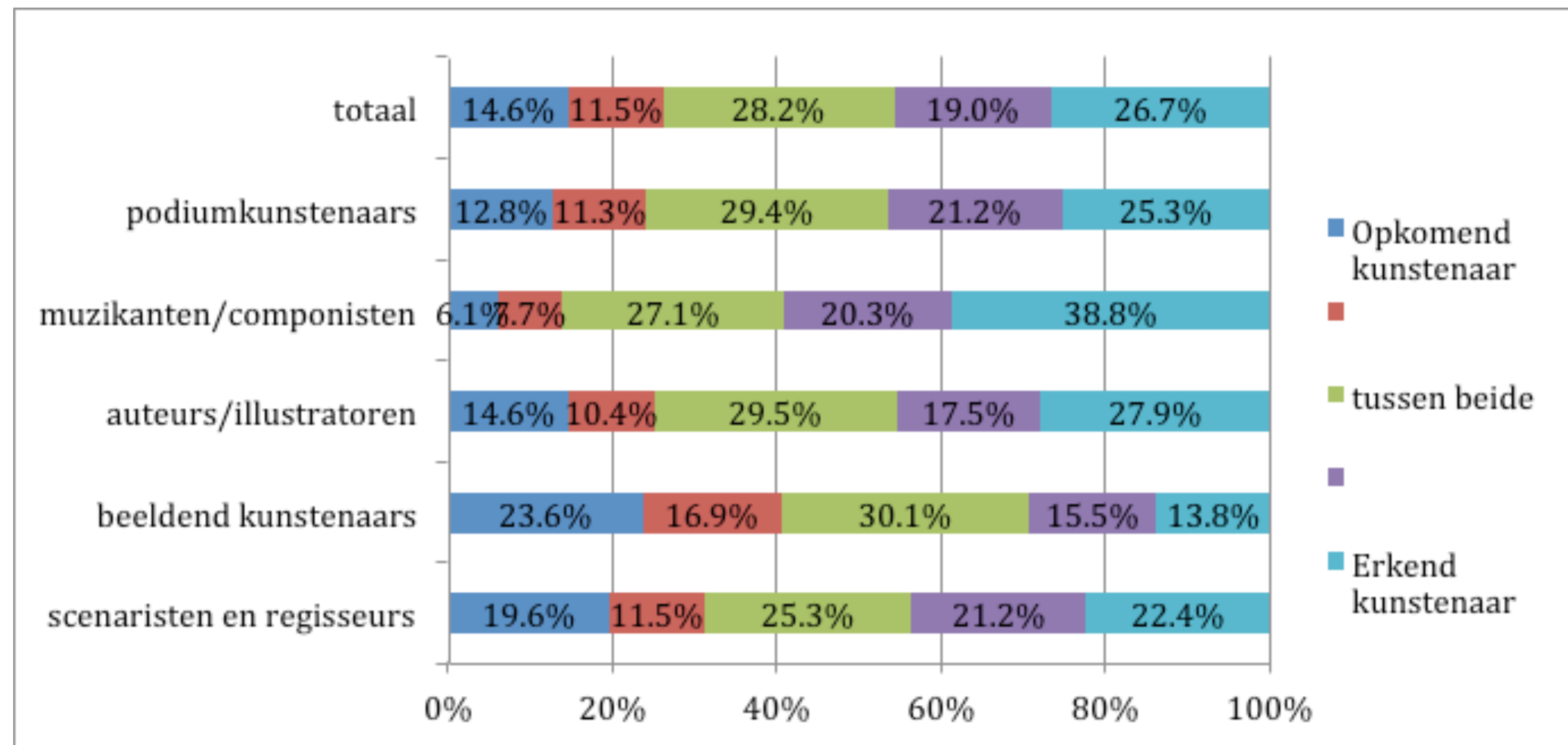
Databanken contactgegevens professionele kunstenaars

- Ledenlijsten belangenbehartigers
- VAF
- VFL
- Contacten werkgevers in het veld
- Beheersvennootschap Playright
- Kunstenpunt
- Kunstenloket

Respons

- **2706 respondenten** (*in analyse*)
 - 716 beeldend kunstenaars
 - 392 regisseurs & scenaristen
 - 899 muzikanten & componisten
 - 308 schrijvers & illustratoren
 - 391 podiumkunstenaars
- 457 acteurs (2014)

Figuur 1. Mate van erkenning per discipline (N = 2696)

Voornaamste inzichten - algemeen

- Kunstenaars als *multiple job holders* en 'ondernemers'
- Veel kunstenaars leven en werken in preciaire omstandigheden
- Scheppingsdrang maakt kwetsbaar

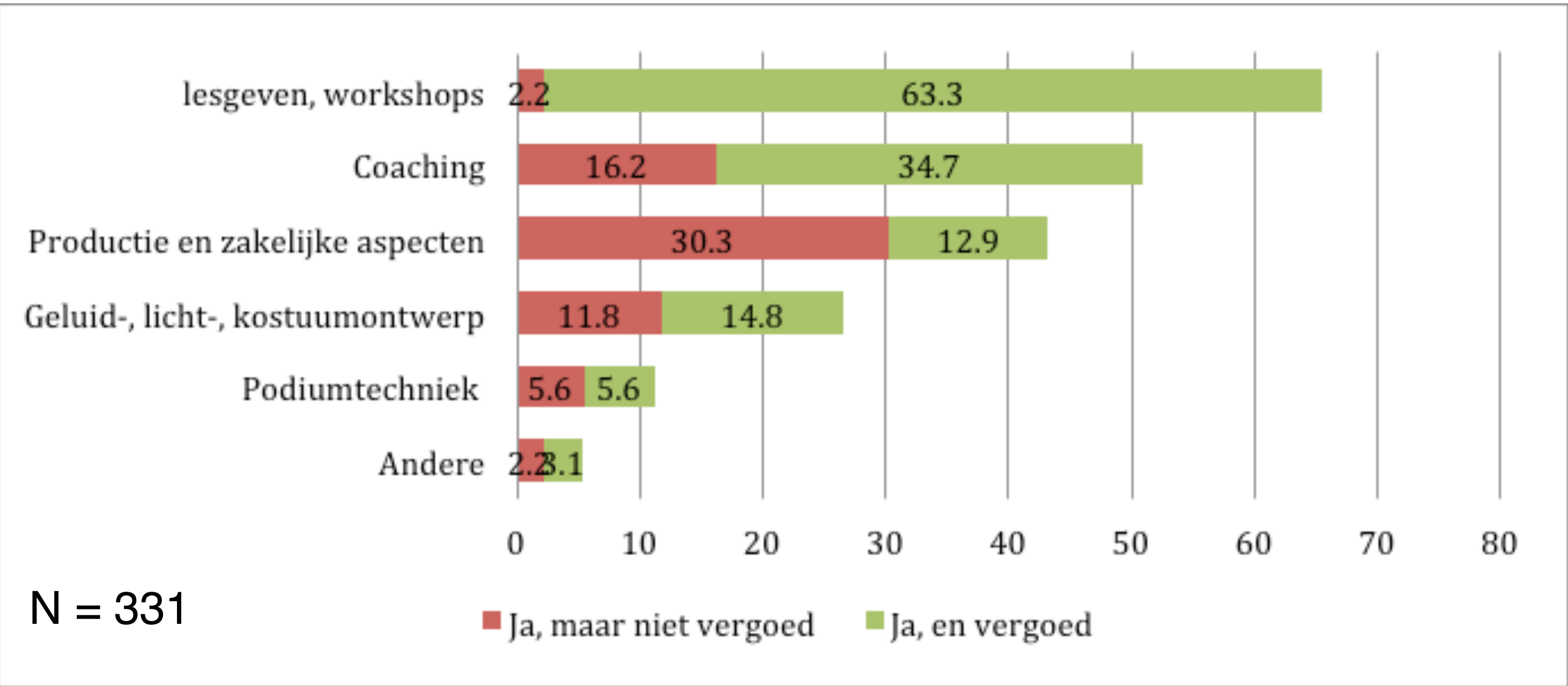
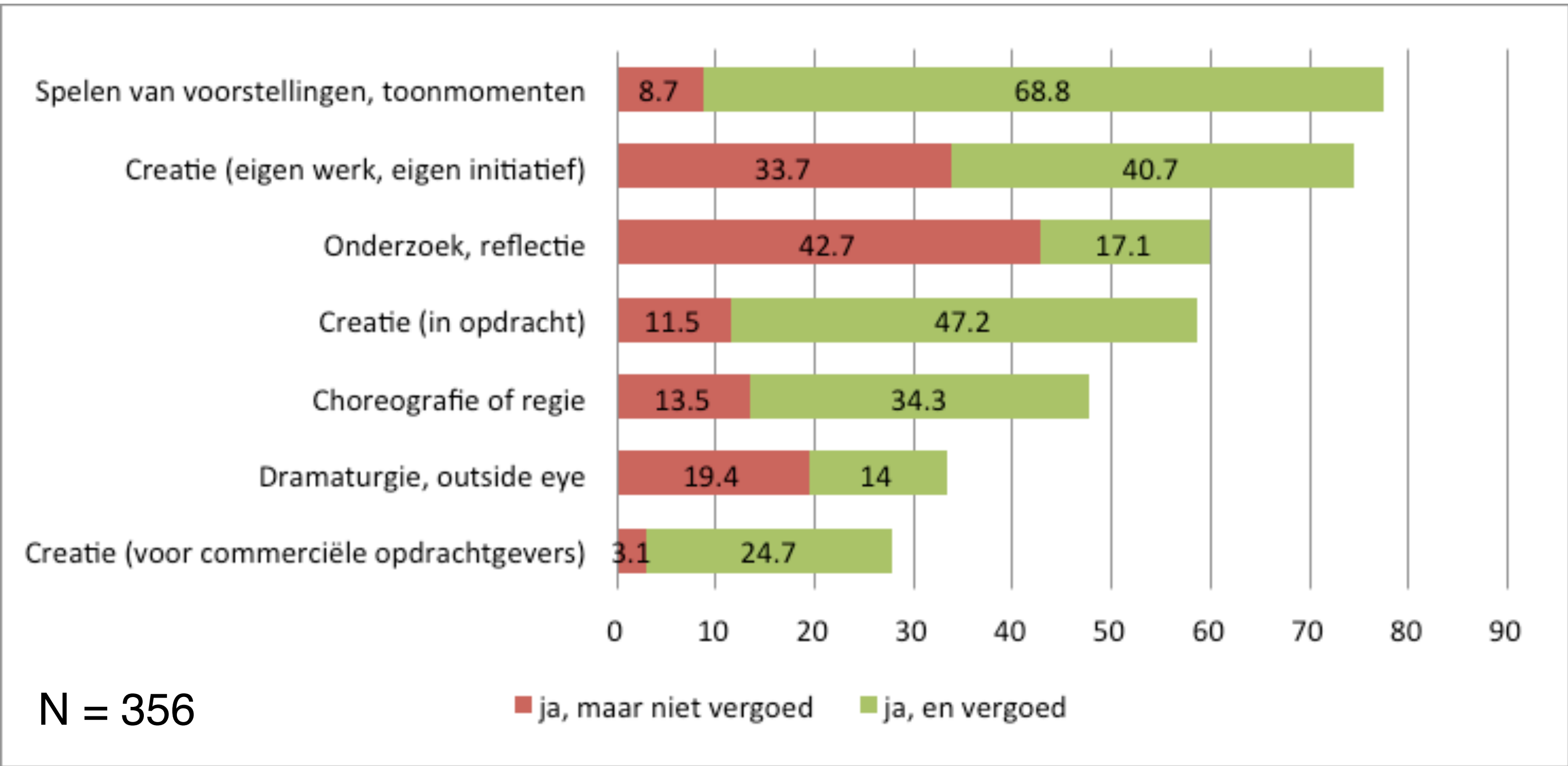

1. *Multiple job holders* - 'ondernemers'

- Individuele spelers die opereren van project naar project - 'flexwerkers'
 - de regel in *alle* disciplines
- 'Multiple-job holding': combineren jobs
 - artistieke en niet-artistieke jobs
 - binnen en buiten de kunsten

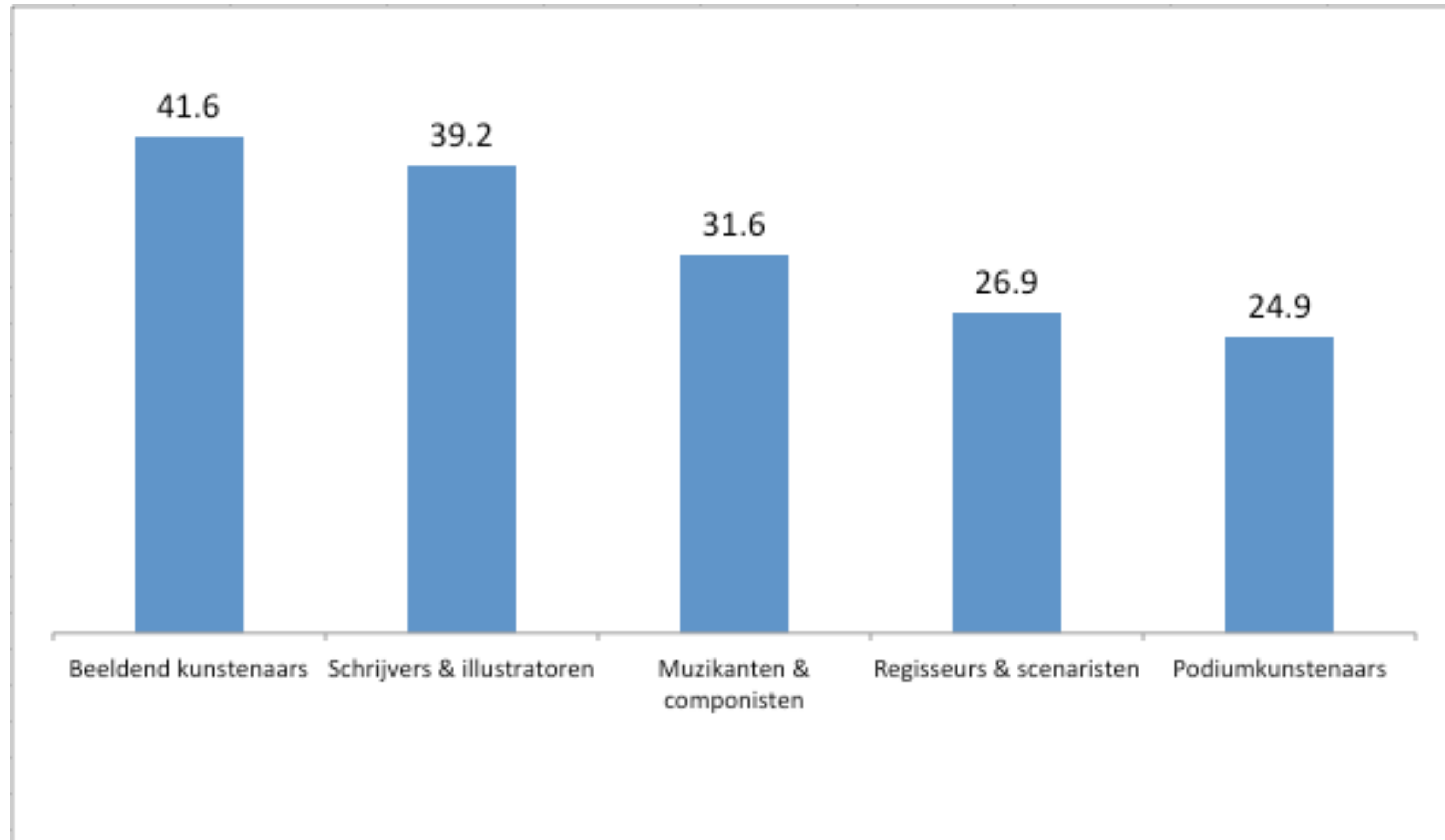
Figuur 2. Voorbeeld podiumkunsten
Artistieke activiteiten in de podiumkunsten

Meer dan 50% betrokken bij
meer dan 4 producties

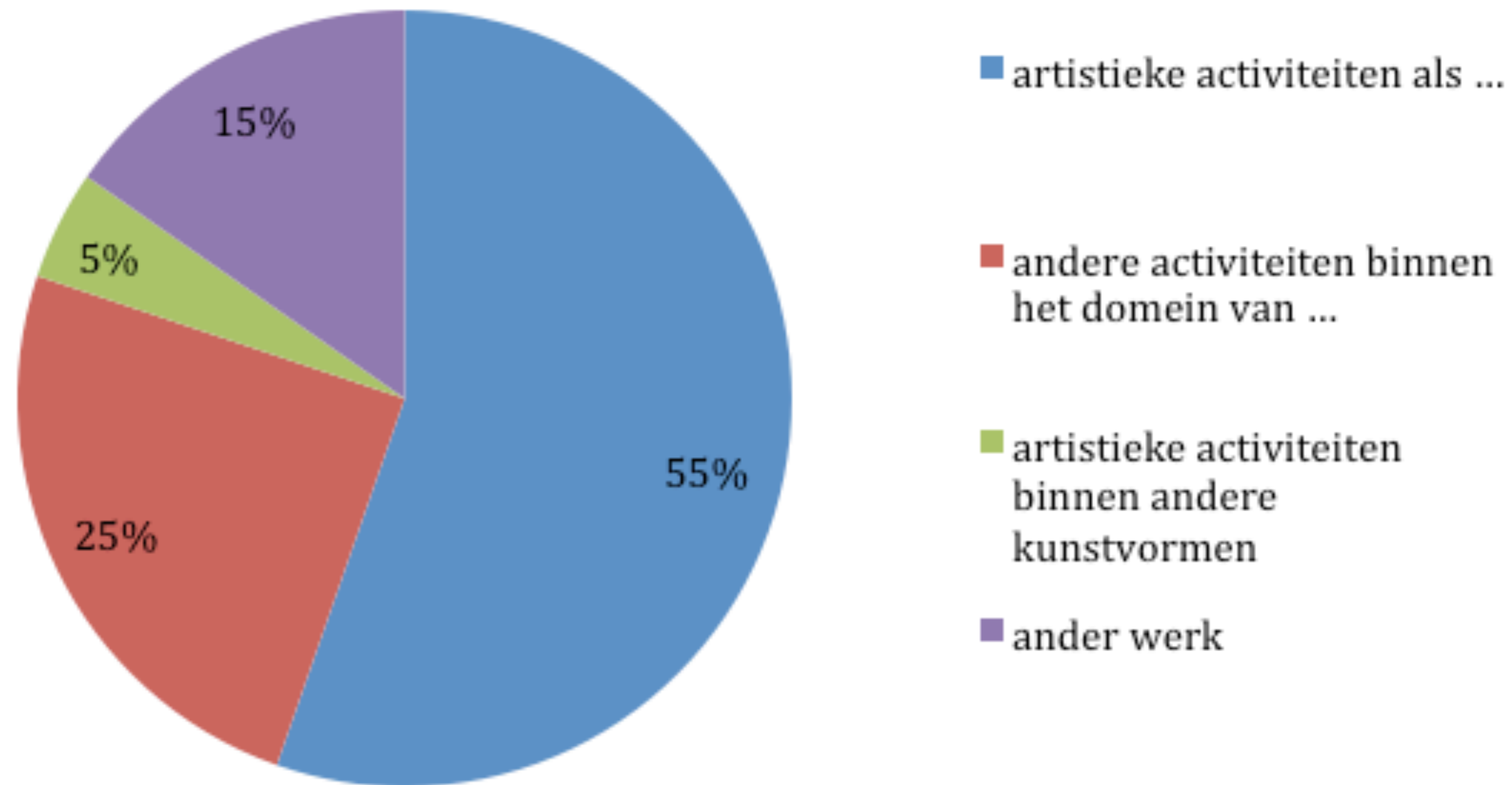

Figuur 3. Voorbeeld podiumkunsten
Niet-artistieke activiteiten in de podiumkunsten

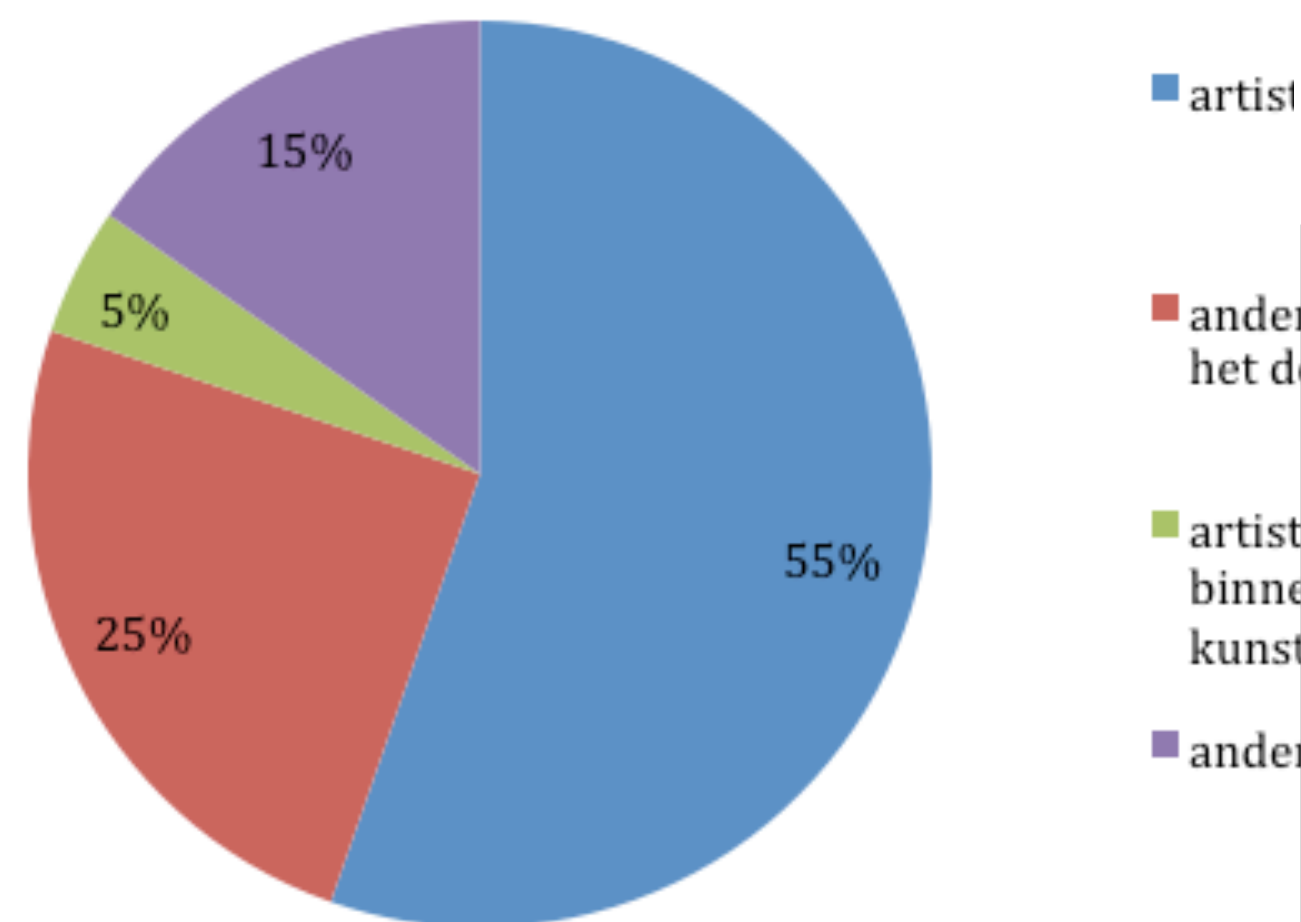
Figuur 4. Aandeel kunstenaars met betaalde, niet-kunstgerelateerd job - per discipline (2014)

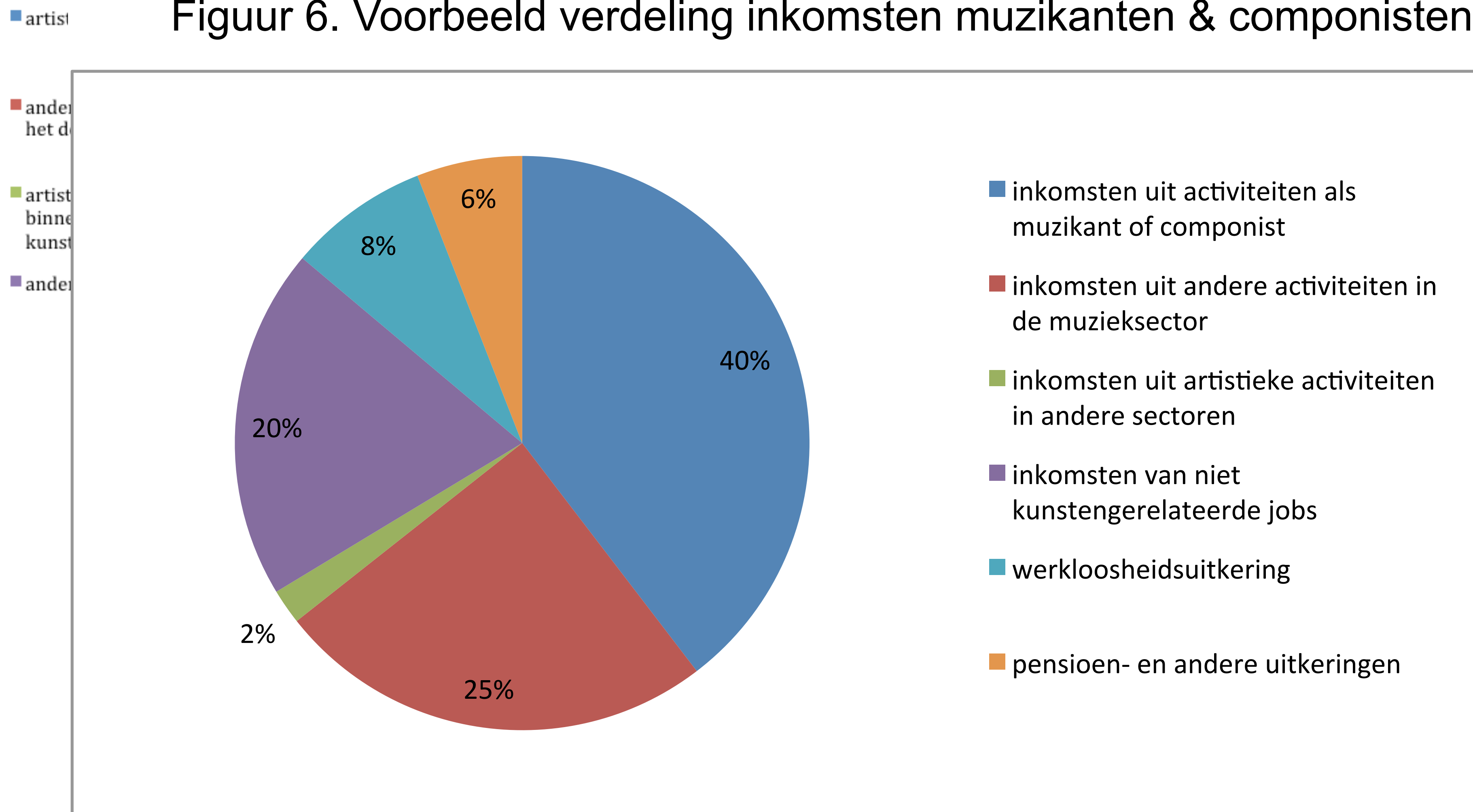
Figuur 5. Voorbeeld tijdsbesteding muzikanten & componisten (gemiddeld)

Figuur 5. Voorbeeld tijdsbesteding muzikanten & componisten

Figuur 6. Voorbeeld verdeling inkomsten muzikanten & componisten

Multiple job holders: 'ondernemers'

- Ondernemerschap = “het vermogen om de nodige middelen (financiële, materiële en mankracht) te mobiliseren om de eigen plannen te kunnen realiseren”
- Kunstenaars als belangrijke investeerders of ‘subsidiënten’ van de kunsten
 - ‘indirecte’ investering van niet-betaalde tijd
 - directe investering: beroepskosten (12.000€ lit. - 29.000€ mu.)

2. Kunstenaars in precaire omstandigheden

Figuur 7. Netto-jaarinkomens van kunstenaars die onder werknemersstatuut werken (2014)

	Scenaristen & regisseurs	Beeldend kunstenaars	Schrijvers & illustratoren	Muzikanten & componisten	Podiumkunsten- naars	Acteurs (2014)
Gemiddelde	24.965	14.715	21.752	22.877	17.504	19.952
Percentiel 25	12.600	7.000	12.000	12.000	11.360	14.017
Mediaan	18.000	13.786	20.670	20.000	17.142	19.000
Percentiel 75	26.000	20.000	29.850	29.700	24.000	24.000
#	<i>139</i>	<i>211</i>	<i>97</i>	305	166	<i>173</i>

Mediaan alle belastingplichtigen (2013): € 24.664

75% kunstenaars diploma hoger onderwijs vs. 40% bevolking

Figuur 8. Leven van artistiek werk alleen

20%	Regisseurs & scenaristen
11%	Beeldend kunstenaars
12%	Schrijvers & illustratoren
12%	Muzikanten & componisten
10% en 8%	Podiumkunstenaars en acteurs (2014)

Figuur 9. Leven van werk in de artistieke sectoren alleen

50%	Regisseurs & scenaristen
50%	Muzikanten & componisten
31%	Beeldend kunstenaars
27%	Podiumkunstenaars
26%	Schrijvers & illustratoren

Kunstenaars in precare omstandigheden

Beleving:

- Onvoorspelbaarheid en lage totale inkomens baren zorgen
- 45% overweegt *soms* of *vaak* om te stoppen (podiumkunsten tot 60%)
- Meer dan een kwart van de alleenstaande kunstenaars geeft aan niet rond te komen met volledige inkomen

3. Scheppingsdrang maakt kwetsbaar

- Scheppingsdrang basis voor afwentelen financieel risico
 - Grote intrinsieke motivatie: 90% tevreden met inhoudelijk en artistieke aspecten van de job
 - Onderzoek, ontwikkeling en creatie minder vergoede activiteiten
- Duidelijke vraag naar afspraken minimum- en billijke vergoedingen
- Duidelijke vraag naar meer informatie en ondersteuning
- Waar kunstenaars zich verenigen zijn ze minder kwetsbaar

Opmerkelijke inzichten - per discipline

- Podiumkunstenars
- Muzikanten & componisten
- Beeldend kunstenaars
- Regisseurs & scenaristen
- Schrijvers & illustratoren

Podiumkunstenars

Opmerkelijke vaststellingen

- Hoogste % tijd gespendeerd en inkomsten uit artistiek werk
- Laagste % dat volledig van artistiek werk kan leven
- Totale inkomsten - op beeldende kunsten na - laagst
- Hoogste % tijd gespendeerd aan artistiek werk hangt samen met hoogste % inkomsten uit werkloosheidsuitkeringen en laagste % hebben van niet-kunstgerelateerde jobs
- Meer dan andere disciplines overwegen ze te stoppen: 50% soms en 9% vaak

Muzikanten & componisten (M & C)

Opmerkelijke vaststellingen

- Genres: 50% geen klassieke muziek, 22% alleen klassieke muziek
- Voelen zich meest erkend
- 78% van de M & C is een man (55-64 jaar: 90%) (cf. film)
- M & C besteden - samen met filmmakers - minste tijd aan niet-kunstgerelateerde jobs
- De inkomens van de M & C zijn de hoogste (in de buurt: filmmakers)
- (Bij werknemers) alleen-klassieke muzikanten stuk hoger dan de rest
- 50% van de M & C haalt volledige inkomen uit (kunst)gerelateerde actn.
- Beroepskosten het hoogst (samen met beeldende kunst)

Beeldend kunstenaars

Opmerkelijke vaststellingen

- Behalen meest een artistiek diploma (3/4)
- Beschouwen zich het meest als 'opkomend'
- Slechts 30% stelt voor tentoonstellingen ook vergoed te worden
- Uitgesproken laagste inkomens en hoogste % met een job buiten de kunsten
- Grootste inkomensgendergap (cf. literatoren)
- Inkomen naar leeftijd stabiel vanaf 35 jaar (cf. podiumkunstenaars)
- Beroepskosten het hoogst (samen met M & C)
- Hoogste % dat aangeeft werk goed te kunnen combineren met gezin
- Minst van al lid van vereniging

Regisseurs & scenaristen (R&S)

Opmerkelijke vaststellingen

- R&S zijn 71% mannen
 - maar % vrouwen daalt minder snel /leeftijd
 - maar loonkloof is het kleinst
- Hoogst opgeleid: 93% diploma hoger onderwijs
- 1/3 is zelfstandige in hoofdberoep (enkel in literatuur meer)
- 20% kan leven van artistiek werk alleen
- Hoogste inkomsten uit auteursrechten
- (Samen met PK) grootste groep die overweegt om te stoppen
- Hoog % lidmaatschap in belangenverenigingen

Schrijvers & illustratoren

Opmerkelijke vaststellingen

- Oudste groep (61% is 45 jaar of ouder)
- Laagste % artistiek diploma
- Hoogste % met een job buiten de kunsten (cf. beeldende kunstenaars)
- Hoogste % zelfstandige in hoofdberoep (37%) en zelfstandige in bijberoep (28%)
- Genderloonkloof grootst
- Overwegen minst van al te stoppen
- Meest tevreden over ondersteuning beroepsorganisatie

Uitdagingen voor beleid

Verantwoordelijkheid en handelingskracht op verschillende niveaus

Antwoorden in het samenspel tussen:

- Kunstenaars
- Sector
 - Publieke & private spelers
 - 'Fair practices': degelijke verloning en ondersteuning
- Beleid
 - Kunstenbeleid
 - Beleid arbeidsmarkt en sociale zekerheid

Uitdagingen voor beleid

Oog voor verschillen - vraagt maatwerk

- Naar eigenheden disciplines (en subdisciplines)
 - verschillen in marktwerking, in 'cultuur', in professionalisering, in aard arbeidsorganisatie, internationale mobiliteit...
- Naar verschillende fases in de carrière
 - ... o.b.v. inzicht in loopbanen voorbij het groeimodel

Uitdagingen voor beleid

Uitdagingen van *multiple-job holding*

- Combineerbaarheid van jobs, statuten
- Complexiteit van regelgeving

Flexwerk individualiseert en verarmt

- Ruimer kader arbeidsmarkt en sociale zekerheid niet voldoende afgestemd op 'nieuw tijdperk' van flexwerk en nomadische loopbanen

Een initiatief van:

Met dank aan:

